

กรมอนามัย
สถาบันพัฒนาสุขภาวะเขตเมือง

คู่มือการจัดกิจกรรมหลักสูตรความรู้ด้านสุขภาพ
หลักสูตร “สถานประกอบการรอบรู้huri สุขภาพดี วิถีต่อไป “Workplace Next
Normal”

ของ
กลุ่มงานพัฒนาสุขภาวะวัยทำงานและสถานที่ทำงาน
สถาบันพัฒนาสุขภาวะเขตเมือง
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
ปีงบประมาณ 2565

คำนำ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ของประชาชนวัยทำงาน มุ่งเน้นการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์สู่การพัฒนาภาคการดำเนินงาน เพื่อให้ประชาชนวัยทำงานหุ่นดี สุขภาพดี และดำเนินการขับเคลื่อนภาคสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตวัยทำงาน โดยการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนวัยทำงานในสถานประกอบการ ในเรื่องความรู้ด้านสุขภาพ กินดีหุ่นสวย ฉลาดรู้ การออกกำลังกาย การพักผ่อนให้เพียงพอ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลบน ฉลากอาหาร ฉลากหวาน มัน เค็ม (ฉลาก GDA) และสัญลักษณ์โภชนาการ “ทางเลือกสุขภาพ” รวมทั้งพฤติกรรม การหลีกเลี่ยงหรือลดการบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ของประชาชนวัยทำงานที่พึงประสงค์ ซึ่งจะช่วยลดปัจจัยเสี่ยงจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพดี ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

การจัดทำหลักสูตร และการพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ Health Literate Workplace: HLW นี้ เป็นการพัฒนาสถานประกอบการให้เอื้อในการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพพนักงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้รูปแบบการพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ Health Literate Workplace: HLW ที่เน้นการเข้าถึงข้อมูล การสร้างความเข้าใจ การใช้คำถาม การตัดสินใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และ บอกต่อความสำเร็จ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) พนักงานมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้น ทำให้สถานประกอบการได้ประโยชน์ จากอัตราการขาด ลาป่วย และค่าใช้จ่ายในการรักษาตัวลดลง ตลอดจนมีผลผลิตและกำไรที่สูงขึ้น

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรทุกท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและบุคลากรทุกส่วนที่เป็นเครือข่ายในการดำเนินการประโยชน์ขององค์ความรู้ที่ปรากฏในหลักสูตรนี้ หวังให้เป็นพลังในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนวัยทำงานในสถานประกอบการ โดยเฉพาะการพัฒนาพฤติกรรมลดสุขภาพอย่างยั่งยืน

กลุ่มพัฒนาสุขภาพะวัยทำงานและสถานที่ทำงาน
สถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	1
สารบัญ	2
บทนำ	3
วัตถุประสงค์	6
กลุ่มเป้าหมาย	6
แผนการจัดกิจกรรม	6
การประเมินและเครื่องมือประเมิน	7
สิ่งสนับสนุน สื่อพัฒนาทักษะ และแหล่งข้อมูลสำคัญ	7
แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง “สถานประกอบการรอบรู้สุขภาพในฝัน” (health literate workplace in dream)	8
แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง “ศึกษาองค์กร” (workplace Diagnosis)	9
แผนการจัดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง “เส้นทางสู่สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ” (Road to Health Literate Workplace)	10
แผนการจัดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง “สร้าง/ประสานพลัง” (Empower to start up)	11
ภาคผนวก	
ตารางการอบรมหลักสูตร	13
สื่อการเรียนรู้	14
เอกสารอ้างอิง	15
คณะผู้จัดทำ	16

คู่มือการจัดกิจกรรมหลักสูตร “สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ”

1. ความสำคัญของการพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ

สภาพปัญหาของการทำงานของประชาชนกลุ่มวัยทำงาน มีปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การขาดทักษะที่จำเป็น สภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งการจัดการและการสนับสนุนขององค์กร โดยประเทศไทยมีผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) ประมาณร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

สถานประกอบการ/สถานที่ทำงาน (workplace) เป็นแหล่งรวมของคนวัยทำงานจำนวนมาก เป็นสถานที่ที่มีช่วงเวลากการใช้ชีวิตยาวนานในแต่ละวัน สถานที่ทำงานจึงเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมให้คนวัยทำงานเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเอง เพื่อให้มีความพร้อมเต็มที่สำหรับการทำงานอย่างมีคุณภาพ (ขวัญเมือง แก้วดำเกิง, 2557) และส่งผลดีต่อองค์กรอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน และศักยภาพในกระบวนการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพให้กับองค์กร

1.1 สภาพปัญหาของพฤติกรรมสุขภาพของคนวัยทำงาน

การสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของประชากรวัยทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในปีงบประมาณ 2561 – 2562 พบว่า ประชากรวัยทำงาน มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์รายด้าน ดังนี้ 1) พฤติกรรมการกิน พบ พฤติกรรมการกินผัก 5 ท้าพีต่อวันทุกวัน ร้อยละ 40.8 และ 19.4 ตามลำดับ ไม่ดื่มเครื่องดื่มรสหวาน ร้อยละ 19.3 และ 7.9 ตามลำดับ ไม่ดื่มเครื่องดื่มปรุงรสเค็ม ร้อยละ 27.8 และ 24.0 ตามลำดับ 2) พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางกาย พบว่ามีกิจกรรมทางกายหรือการเคลื่อนไหวร่างกายจนรู้สึกเหนื่อยกว่าปกติ มากกว่าหรือเท่ากับสัปดาห์ละ 150 นาที หรือ 30 นาทีต่อวัน 5 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 21.1 และ 15.9 ตามลำดับ ไม่นั่งหรือเอนกายเฉยๆ นานเกิน 2 ชั่วโมงทุกวัน ร้อยละ 40.9 และ 23.7 ตามลำดับ 3) พฤติกรรมการนอน พบว่า นอนถึง 7 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 57.3 และ 37.6 ตามลำดับ 4) พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่า แปรงฟันก่อนนอนทุกวัน นานอย่างน้อย 2 นาที ร้อยละ 47.8 และ 51.7 ตามลำดับ การไปรับบริการทันตกรรมในรอบปีที่ผ่านมา ร้อยละ 40.2 และ 49.8 5) พฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 90.2 และ 90.9 ตามลำดับ ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร้อยละ 71.0 และ 62.6 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลแล้วพบว่า ประชากรวัยทำงานมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน น้อยกว่าร้อยละ 50 ในส่วนของพฤติกรรมเสี่ยง ด้านการสูบบุหรี่ พบว่าไม่สูบบุหรี่ถึงมากกว่าร้อยละ 90 แต่ยังพบพฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประมาณ 1 ใน 3

ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของประชากรวัยทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในปีงบประมาณ 2561 – 2562 (สถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง, 2563) พบว่า ประชากรวัยทำงานมีพฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อสุขภาพและการทำงานในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การรับ-ส่งข้อมูลสุขภาพที่ไม่ถูกต้องทำให้ถูกหลอก เสียทรัพย์สิน เสียสุขภาพ การปฏิบัติตัวที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากขาดข้อมูลสุขภาพที่จำเป็น เช่น วิธีการนั่ง/ท่าทางในการทำงานที่ถูกต้อง วิธีการป้องกันอุบัติเหตุ วิธีการเลิกบุหรี่/เลิกสุรา วิธีการลดน้ำหนัก/ควบคุมอาหารอย่างถูกวิธี แนวทางการดูแล/รักษาโรคเรื้อรังที่เชื่อถือได้ วิธีการจัดการความเครียด วิธีการจัดการสภาพแวดล้อม/ปัญหาขยะพิษ เป็นต้น

1.2 แนวคิดสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ

การพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Workplace: HLW) ตามแนวคิดการพัฒนางานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพเกิดขึ้นจากปัญหาดังกล่าวและการผลักดันขององค์การอนามัยโลก เพื่อการพัฒนางานองค์กรให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ พหุวัฒนธรรมการสื่อสารและการใช้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งความสามารถและทักษะที่จำเป็นของบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้บุคลากรหรือพนักงานในสถานประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูล มีความเข้าใจ และนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตัวให้เกิดความปลอดภัยและมีสุขภาพที่ดี

กล่าวได้ว่า การพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ คือ “กระบวนการจัดการที่ทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการเข้าถึง สร้างความเข้าใจ และใช้ข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้อง รวมทั้งมีการจัดสภาพแวดล้อมในการสื่อสารและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ง่ายต่อความเข้าใจและการนำไปปฏิบัติสำหรับทุกคน”

ในอดีตการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเน้นการให้ข้อมูลสุขภาพจากผู้ให้บริการ และการจัดการพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ประชาชนได้รับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มีทั้งข้อมูลที่เชื่อถือได้และเชื่อถือไม่ได้ ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพ ดังนั้นการสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการเข้าถึง เข้าใจ ตัดสินใจใช้ข้อมูลข่าวสารและบริการสุขภาพเพื่อส่งเสริมให้ดำรงรักษาสุขภาพตนเองได้ดี (อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2560) กระบวนการดังกล่าวเป็นการพัฒนาทักษะทางปัญญาและสังคม เพื่อนำไปสู่ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ทั้งนี้มีการศึกษาพบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพต่ำส่งผลให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม

1.3 แนวคิดความรอบรู้ด้านสุขภาพ

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) หมายถึง ระดับความสามารถด้านสุขภาพของบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และปรับใช้ข้อมูลด้านบริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับประชากรวัยทำงานในสถานประกอบการ การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรค NCDs เป็นประเด็นที่สำคัญเนื่องจากเมื่อประชากรวัยทำงานไม่เจ็บป่วยก็จะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน

คำว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ หรือ Health Literacy ประกอบขึ้นด้วยคำ 2 คำ คือ Literacy หมายถึง การรู้หนังสือ อันเป็นความสามารถขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งแตกต่างกันด้วยปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลและการฝึกฝน และคำว่า Health หมายถึง สุขภาพ บุคคลจะมีสุขภาพดีอย่างไรขึ้นอยู่กับการพัฒนาความสามารถของตนเองให้สูงขึ้น ครอบคลุมทั้งพื้นฐาน ปฏิสัมพันธ์ และวิจารณ์ญาณ เรียกว่า มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นความสามารถที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทุนมนุษย์ของแต่ละสังคม หากบุคคลได้มีโอกาสใช้ความสามารถของตนอย่างต่อเนื่องและเรียนรู้ที่จะฝึกฝนพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เมื่อมีการกระทำหรือใช้ความสามารถนั้นบ่อยขึ้น ก็จะมีการพัฒนาความสามารถเหล่านี้เกิดเป็นความชำนาญ เรียกว่า ทักษะ (Skills) กล่าวคือ การใช้ความสามารถนั้นได้อย่างคล่องแคล่ว ว่องไว และถูกต้องแม่นยำมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้น การกระทำจะใช้เวลาน้อยลง ผิดพลาดน้อยลง หรือสามารถปรับตัวให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ได้ (ขวัญเมือง แก้วดำเกิง, 2564)

1.4 แนวทางการพัฒนาเพื่อสุขภาวะที่ดีของคนวัยทำงานในสถานประกอบการ

ประชากรกลุ่มวัยทำงานเป็นกลุ่มคนที่ยังต้องออกไปทำงานเพื่อหารายได้สุ่ครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในสถานประกอบการ ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยทำงาน จึงจำเป็นต้องดำเนินการในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นที่ที่มีคนวัยทำงานอยู่จำนวนมาก เพื่อให้มีสุขภาพดี มีรายได้ อายุยืนยาว ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีการบูรณาการการดำเนินงานแบบประชารัฐระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมโรงพยาบาลเอกชน บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ จึงเป็นการตกลงร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน ภายใต้อเป้าหมาย

๑. ให้เกิดความร่วมมือการขับเคลื่อนและดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนวัยทำงานสุขภาพดี มีรายได้ อายุยืนยาว ด้วยแนวทาง ๑๐ แพคเกจ ปลอดภัยดี สุขภาพดี งานดี มีความสุขในสถานประกอบการ อันจะส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. พัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลสารสนเทศการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ให้มีความเชื่อมโยงและเกิดการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกันในการวางแผนและขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๓. เกิดการบูรณาการระบบการให้บริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ระหว่างหน่วยงาน ทั้งระดับนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ

กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พัฒนารูปแบบของการส่งเสริมสุขภาพคนวัยทำงานด้วยชุดความรู้สุขภาพ 10 เรื่อง “ปลอดภัยดี สุขภาพดี งานดี มีความสุข ในสถานประกอบการ” ได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้สถานประกอบการนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้วัยทำงานตามสภาพปัญหาทางสุขภาพในแต่ละมิติและความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรมว.กลาโหม พร้อมด้วยนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรมว.สาธารณสุข เป็นประธานและสักขีพยานในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคคนวัยทำงานในสถานประกอบการ 6 หน่วยงาน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมโรงพยาบาลเอกชน เพื่อขับเคลื่อนการบูรณาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ให้ประชากรวัยทำงานสุขภาพดี มีความสุข อายุยืนยาว และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดภาระค่าใช้จ่ายทางการแพทย์และสาธารณสุข ในวันพฤหัสบดีที่ 12 กันยายน 2562 ณ ห้องเมจิก 2 โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพมหานคร (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. 2562)

ชุดความรู้สุขภาพ 10 เรื่อง ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 หุ่นดี สุขภาพดี (Smart and Healthy Worker)

ชุดที่ 2 จิตสดใส ใจเป็นสุข (Happy Working with Life Balance)

ชุดที่ 3 ครอบครัวสดใส ใสใจดูแล (Smart and Healthy family)

ชุดที่ 4 สุดยอดคุณแม่ (Smart Mom)

ชุดที่ 5 เตรียมเกษียณอย่างมีคุณค่า พาชีวิายืนยาว

(Preretirement and Longevity Planning)

ชุดที่ 6 พิษิตออฟฟิศ ซินโดรม (Office Syndrome Management)

ชุดที่ 7 สถานประกอบการจะก้าวไกล ต้องใส่ใจสุขภาพแรงงานต่างชาติ
(Happy and Healthy Foreigner Worker)

ชุดที่ 8 สถานประกอบการดี ชีวีสดใสรไรแอลกอฮอล์ บุหรี่
(Tobacco and Alcohol Free Living)

ชุดที่ 9 โรงอาหารปลอดภัยใส่ใจสุขภาพ (Healthy Canteen)

ชุดที่ 10 สถานประกอบการปลอดภัยสิ่งแวดล้อมดี มีสมดุลชีวิต
(Safety and Good Environmental Workplace and Happy for Life)

ดังนั้น สถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจในการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จึงได้พัฒนาหลักสูตร “สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ” (Health Literate Workplace: HLW) ขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสถานประกอบการทุกประเภท ให้สามารถออกแบบและจัดกระบวนการพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพได้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรตนเอง จนนำไปสู่การพัฒนาให้พนักงานในองค์กรมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์กรให้เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพ ผลพวงดังกล่าวทำให้ได้ผลผลิตจากงานที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศด้วย

2. วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดและกระบวนการพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ

2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรผู้รับผิดชอบด้านสุขภาพพนักงานของสถานประกอบการ ให้สามารถออกแบบและจัดกระบวนการพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพได้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร

3. กลุ่มเป้าหมาย

เจ้าหน้าที่หน่วยงานทรัพยากรบุคคล และผู้รับผิดชอบด้านสุขภาพของพนักงานในสถานประกอบการ จำนวน 40 คน

4. แผนการจัดกิจกรรม

หลักสูตรมีกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 7 ชั่วโมง 30 นาที (2 วัน) ประกอบด้วย

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 “สถานประกอบการรอบรู้สุขภาพในฝัน” (health literate workplace in dream) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 “ศึกษาองค์กร” (workplace Diagnosis) ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

แผนการจัดกิจกรรมที่ 3 “เส้นทางสู่สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ” (Road to Health Literate Workplace) ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

แผนการจัดกิจกรรมที่ 4 “สร้าง/ประสานพลัง” (Empower to start up) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

5. การประเมินและเครื่องมือประเมิน

- แบบตรวจสอบตามรายการความสามารถและทักษะแต่ละกิจกรรม
- (แบบบันทึกการ) สังเกตจากการปฏิบัติและการมีส่วนร่วม
- แบบตรวจสอบ/คู่มือประเมิน/แบบประเมินสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ

6. สิ่งสนับสนุน สื่อพัฒนาทักษะ และแหล่งข้อมูลสำคัญ

- smart phone
- internet/wifi
- คลิปวิดีโอทัศน์ “ความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับองค์กร”

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 “สถานประกอบการรอบรู้สุขภาพในฝัน” (health literate workplace in dream) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	ขอบเขตเนื้อหา	กิจกรรมระดับบุคคล	กลวิธี	สื่อพัฒนาทักษะ	วิธีการประเมินผล	สิ่งสนับสนุนและแหล่งข้อมูล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดและกระบวนการพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ 2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบภาพฝันสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพตามบริบทของตนเองได้	แนวคิดองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพและสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ	เกริ่นนำ - วิดีโอแนวคิดการพัฒนาสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ (10 PACKAGES) และความสำคัญของการพัฒนาสถานประกอบการให้เป็นสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ ให้ความรู้/ฝึกทักษะ 1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม(บริบทคล้ายคลึง/ใกล้เคียงกัน)กลุ่มละ 8 - 10 คน 2. วิทยากรบรรยาย “แนวทางในการสร้างภาพฝันและสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อเป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพหุ่นดี สุขภาพดี” 3. แจกกระดาษฟลิปชาร์ต สีเทียน และปากกา 4. ให้ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มวาดภาพฝันเกี่ยวกับ “สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในองค์กรของตนเอง” ลงในกระดาษฟลิปชาร์ต 5. ส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอ “องค์กรในฝันของกลุ่มตนเอง” 6. วิทยากรสรุปภาพรวมกิจกรรม สรุป - ทบทวนความเข้าใจการสร้างภาพฝัน สู่ทางเดินสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ	- การบรรยาย - การอภิปรายแลกเปลี่ยน - เทคนิคการสื่อสารเพื่อสร้าง HL - แบ่งกลุ่มย่อยร่วมกันสร้างภาพฝัน	- วิดีโอเกริ่นนำ 1. มาทำความรู้จัก “Health Literacy” (6.50 นาที) 2. 10 Packages ปลอดภัยดี สุขภาพดี งานดี มีความสุขในสถานประกอบการ (6.35 นาที) - Power point “แนวทางในการสร้างภาพฝันและสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อเป็นสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ” - กระดาษฟลิปชาร์ต สีเทียน และปากกาเมจิก	ประเมินจากภาพสถานประกอบการรอบรู้สุขภาพในฝัน โดยผู้เข้าร่วมกลุ่มอื่นๆ (10 คะแนน) - สวยงาม (2) - เข้าใจง่าย (4) - สื่อสารตรงประเด็น (4)	- สื่อสตัทัสบุปกรรม์ - QR code

แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 “ศึกษาองค์กร” (workplace Diagnosis) ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	ขอบเขตเนื้อหา	กิจกรรมระดับบุคคล	กลวิธี	สื่อพัฒนาทักษะ	วิธีการประเมินผล	สิ่งสนับสนุนและแหล่งข้อมูล
เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจคุณลักษณะของสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพและสามารถใช้เครื่องมือประเมินสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพสามารถวิเคราะห์สถานการณ์/ต้นทุนที่สถานประกอบการมี นำไปสู่การพัฒนาHLW	-คุณลักษณะสำคัญของสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ -การใช้เครื่องมือประเมินสถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ	1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม(บริบทคล้ายคลึง/ใกล้เคียงกัน) กลุ่มละ 8 - 10 คน 2. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาใบความรู้ แบบประเมินคุณลักษณะองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพและวิทยาการอธิบายประกอบ 3. ให้แต่ละกลุ่มศึกษาและวิเคราะห์องค์กรพร้อมเขียนประเด็นที่จะพัฒนาตามลำดับความสำคัญ 1-10 ตามแบบประเมิน HLW หรือเรียงลำดับตามปัญหา 10 packages 4. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปผลการวิเคราะห์ ประเด็นที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ 5. ส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์	- บรรยายเกริ่นนำ presentation สรุปใช้เทคนิค show me ยกตัวอย่าง สถานต้นแบบ - ใบความรู้ที่ 1 - กระบวนการกลุ่ม	1. Power point 2. ใบความรู้ที่1 “แบบประเมินคุณลักษณะองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ HLW”(ภาคผนวก) และ ใบความรู้ที่2 “การพัฒนาองค์กรรอบรู้สุขภาพ 9 ขั้นตอน” 3. กระดาษฟลิปชาร์ต	-สังเกตการณ์มีส่วน -จากการตอบคำถาม--การนำเสนอสถานการณ์ของปัญหา (ประเมินองค์กร,วิเคราะห์องค์กร)	เอกสารตาม QR Code

แผนการจัดกิจกรรมที่ 3 “เส้นทางสู่สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ” (Road to Health Literate Workplace) ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	ขอบเขตเนื้อหา	กิจกรรมระดับบุคคล	กลวิธี	สื่อพัฒนาทักษะ	วิธีการประเมินผล	สิ่งสนับสนุนและแหล่งข้อมูล
สามารถกำหนดกระบวนการงาน (แผน)ได้	การนำภาพฝัน หรือ เป้าหมายของการพัฒนา และการนำข้อมูลการประเมินองค์กร ตามบริบทของตนเอง มา กำหนดกระบวนการงาน หรือแผนที่จะดำเนินการพัฒนา	1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม(บริบทคล้ายคลึง/ใกล้เคียงกัน) กลุ่มละ 8 - 10 คน 2. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาใบความรู้ทาง เดินสู่องค์กรหุ่นดี สุขภาพดีและวิทยากรอธิบายประกอบ 3. แจกกระดาษฟลิปชาร์ต สีเทียน และปากกา 4. ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันทำแผน 5. ส่งตัวแทนนำเสนอ 6. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปผลการการทำแผน	Intro: 1. บรรยายเกริ่นนำ ก่อนเข้าสู่กระบวนการกำหนดกระบวนการงาน Skill 2.การบรรยาย “เส้นทางสู่สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ (เช่น องค์กรหุ่นดี สุขภาพดี)” Evaluation 3. ใบงานที่ 3 ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดกระบวนการงาน (แผน) “ทางเดินสู่สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ”ของ กลุ่มตนเอง - กระบวนการกลุ่ม	1 กระดาษฟลิปชาร์ต 2. สีเทียน 3. ปากกาเมจิก 2 หัว 4. ใบงานที่ 3 “ทางเดินสู่องค์กรหุ่นดี สุขภาพดี” (ภาคผนวก ข)	1. Intro - Ask and Answer สุ่มถามกลุ่ม 2. Skill - Ask and Answer สุ่มถามกลุ่ม - สังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมในการนำเสนอแผน - ผลการทำแผน 3. Evaluation - แต่งตั้งกรรมการวิทยากรหลัก 3 คน เพื่อตัดสินการออกแบบกระบวนการงาน(แผน) โดยมีเนื้อหาการตัดสินดังนี้ 1. การเขียน ถูก-ผิด 2. การประยุกต์ใช้หลักการ 3. การมีความคิดสร้างสรรค์	ข้อมูลจากกิจกรรมที่ 2 (องค์กรในฝัน) และกิจกรรมที่ 3 (รู้จักองค์กร)

แผนการจัดกิจกรรมที่ 4 “สร้าง/ประสานพลัง” (Empower to start up) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	ขอบเขตเนื้อหา	กิจกรรมระดับบุคคล	กลวิธี	สื่อพัฒนาทักษะ	วิธีการประเมินผล	สิ่งสนับสนุนและแหล่งข้อมูล
เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการนำแนวคิด HLW ไปใช้ในการพัฒนาองค์กร	ความหมายและประโยชน์ของ HLW (ทำไมสถานประกอบการจึงต้องมีความรอบรู้ ด้านสุขภาพ? พนักงานได้อะไร? ผู้บริหารได้อะไร?และ องค์กรได้อะไร?)	1. เปิดคลิปรีวิดิทัศน์ 2. ถามความรู้สึกและความเข้าใจจากผู้เข้ารับการอบรมหลังดูคลิปรีวิดิทัศน์จบ 3.วิพากษ์สรุปรูปภาพรวมกิจกรรม	- สื่อคลิปรีวิดิทัศน์ - การถาม-ตอบสะท้อนความรู้สึกและความเข้าใจหลังจากชมวิดิทัศน์	คลิปรีวิดิทัศน์ 1 เรื่อง (3.19 นาที) 1.“ความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับองค์กร”	ประเมินจากการสะท้อนความรู้สึกของผู้เข้ารับการอบรม (ถาม-ตอบ)	- คลิปรีวิดิทัศน์ - สื่อโสตทัศนูปกรณ์

ภาคผนวก

ตารางการอบรมหลักสูตร “สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ”

วันที่ 1

08.00 - 08.30 น.	ลงทะเบียน
08.30 - 08.45 น.	กิจกรรมความคาดหวังก่อนการอบรม ทำข้อตกลงร่วมกัน
08.45 - 09.00 น.	พิธีเปิดการประชุม
09.00 - 12.00 น.	บรรยายความรู้ด้านสุขภาพในสถานประกอบการ โดยนายแพทย์ เกษม เวชสุทธานนท์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.30 น.	กิจกรรมที่ 1 “สถานประกอบการรอบรู้สุขภาพในฝัน” (health literate workplace in dream)
14.30 - 16.30 น.	กิจกรรมที่ 2 “ศึกษาองค์กร” (workplace Diagnosis)

วันที่ 2

08.30 - 09.00 น.	สรุปบทวนการอบรมที่ผ่านมา
09.00 - 12.00 น.	กิจกรรมที่ 3 “เส้นทางสู่สถานประกอบการรอบรู้ด้านสุขภาพ” (Road to Health Literate Workplace)
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.00 น.	กิจกรรมที่ 4 “สร้าง/ประสานพลัง” (Empower to start up)
14.00 - 16.00 น.	- กิจกรรมสิ่งที่ได้รับหลังการอบรม - ประเมินความพึงพอใจ - มอบเกียรติบัตรผู้เข้ารับการอบรม - ปิดการอบรม

สื่อการเรียนรู้

1. PowerPoint

URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1MCFKogJdC99W6Y91rFbBktZDPH3VHsKn>

2. ใบงาน

URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1lAKLD3xUJYdyfxMBMFaWOv9xT-rSgZBr>

3. คลิปวิดีโอ

URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1E94HqloouNnxNI21Ok2axlcmGTmbi1xN>

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2557). **วิถีแห่งการสร้างสุข: ปัจจัยพัฒนาองค์กรสร้างสุข**. วารสารสุขศึกษา ฉบับที่ 37 ปีที่ 12 7 พฤษภาคม-สิงหาคม 2557. หน้า 1-15.
- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2564). **ความรอบรู้ด้านสุขภาพ: กระบวนการ ปฏิบัติการ เครื่องมือประเมิน**. กรุงเทพฯ: ไอที ออล ดิจิตอล พริ้นท์. หน้า 2-3.
- สถาบันสุขภาวะเขตเมือง. (2563). **รายงานผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในประชากรวัยทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2563**. สถาบันพัฒนาสุขภาวะเขตเมือง กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. หน้า 1-5.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **รายงานสถิติรายปีประเทศไทย, 2563**. แหล่งข้อมูล: <https://qr.go.page.link/gJsJu>. ค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2564.
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. (2562). **คู่มือแนวทางส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ 10 PACKAGES**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. หน้า 1-3.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2560). **ความรอบรู้ด้านสุขภาพ: การวัดและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สุขุมวิทการพิมพ์. หน้า 1-3

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

1.นายแพทย์เกษม	เวชสุทธานนท์	ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง
2.นายแพทย์ยงยศ	หัตถพรสวรรค์	รองผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง
3.ดร.กานดาวิสี	มาลีวงษ์	ที่ปรึกษาสถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง
4.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญเมือง	แก้วดำเกิง	

คณะทำงาน

1.นางจารินี	ยศปัญญา	นักโภชนาการชำนาญการพิเศษ
2.นางอรอุมา	ไชยดำ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
3.นางภัทรภรณ์	เอมย่านยาว	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
4.นายสามารถ	อัครอุโฆษ	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
5.นายกรรณดนุ	สาเขตร์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
6.นางวิระฉัตร	ชูสิน	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ

จัดทำโดย

กลุ่มพัฒนาสุขภาพะวัยทำงานและสถานที่ทำงาน สถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข โทรศัพท์ 02 521 3064